

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

52-2

Brno 2011

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 52

Volume 52

Číslo 2

Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkey, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Olga Lečbychová, Marián Mazuch,
Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce

Adresa redakce

Adress

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk

Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 806/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2011

Náklad 450 kusů

Časopis je na seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright ©2011 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

- Geisler, M., 1986:** Holubice, Pohřebiště z mladohradištního období. *Fontes archaeologici Moraviae* 20. Brno.
- Klíma, B., 1987:** Řadové pohřebiště z 12.–13. století v Mikulčicích (okr. Hodonín). *Přehled výzkumů* 1985, 47.
- Měřínský, Z., 1980:** Středověké pohřebiště v Modřicích. *Přehled výzkumů* 1977, 87.
- Měřínský, Z., 1984:** Středověké Modřice ve světle archeologických nálezů. *Vlastivědný věstník moravský* 36, 355–359.
- Procházka, R., 2003:** Počátky jihomoravských měst a etnické změny. *Archaeologia historica* 28, 267–295.
- Stloukal, M., 1983:** Středověké kostry z Modřic. *Přehled výzkumů* 1981, 67–68.

Resumé

Modřice (Bez. Brno-venkov), Havlíčkova Str., Konstr. Nr. 236, Parz. Nr. 78. Jungburgwallzeit, Spätmittelalter. Gräberfeld, Siedlung, Markt. Rettungsgrabung.

MODŘICE (OKR. BRNO-VENKOV)

Náměstí Svobody, Havlíčkova ulice. Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

V měsíci březnu roku 2010 byl v Modřicích proveden na Náměstí Svobody a v ulici Havlíčkova, při příležitosti stavebních úprav veřejného osvětlení, záchraný archeologický výzkum. Dokumentovány byly dvě šachty, z nichž první, umístěná na náměstí Svobody v blízkosti kaple, poskytla informaci o zaniklém zahloubeném objektu z přelomu 18. a 19. stol. a doložila starší komunikaci, která vedla původně středem dnešního náměstí (rámcově 15.–17. stol.). Druhá šachta, umístěna před domem č. p. 192, zachytila dva objekty, které mohly představovat kostrové hroby zaniklého středověkého hřbitova, jenž byl již zčásti prozkoumán společností Archaiia Brno roku 2008 na pozemku nedalekého domu č. p. 236 (Dejmal 2009). Tyto objekty ale vzhledem k mělkému dosahu šachet nebyly již podrobněji zkoumány.

Petr Kos

Literatura

Dejmal, M. 2009: Modřice (okr. Brno-venkov), Havlíčkova ulice 236. *Přehled výzkumů* 50, 405–406.

Resumé

Modřice (Bez. Brno-venkov), Svobody Platz, Havlíčkova Str. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

MODŘICE (OKR. BRNO-VENKOV)

Masarykova ulice. Novověk. Město. Záchraný výzkum.

V červenci r. 2010 byl sledován úsek kanalizace vedené ulicí Masarykovou. Jde o starou komunikaci směrem k Komárovu (dnes Brno-Jih) s benediktinským proboštstvím a k vlastnímu Brnu. V úseku před domy č.p. 137 až 145 bylo ve stěně výkopu dokumentováno sedm výsekových profilů. Rýha proťala souvrství novověkých

navážek, před č.p. 143 spočívající na dochovaném starším povrchu ještě nezpevněné komunikace. Šlo o tuhou, slupkovitě se odlučující vrstvičku svrchní části holocenní černozemě spočívající na spraši; krytou rozptýlenými kaménky. V řezu P6 před č.p. 143 cesta spočívala na starší jámě (s.j. 500) obsahující vypálenou hlínu a keramiku se zlomkem fajánse datovatelné do sklonku 17., případně i první poloviny 18. století. Jde zřejmě o stopu některého z požárů, který tehdejší městečko postihl (např. 1724). Před odbočkou zvanou Ulička, která směřuje k východu k mlýnskému náhonu, byl ve vozovce Masarykovy ulice dokumentován řez příkopem o šířce v úrovni spraše 5,8 m a hloubce z téže nivelety nejméně 85 cm (s.j. 501; dno nebylo zachyceno). Lze předpokládat jeho zhruba západovýchodní orientaci; byl vyplněn hlinitým souvrstvím ležícím vně příkopu na spraši, výše se nacházely další navážky. Ojedinelé zlomky keramiky ze zásypové vrstvy 130 lze datovat rámcově do novověku.

Rudolf Procházka

Resumé

Modřice (Bez. Brno-venkov), Masarykova Str. Neuzeit. Stadt. Neuzeitlicher Weg, spätmittelalterlicher oder neuzeitlicher Graben, Grube mit neuzeitlicher Branddestruktion. Rettungsgrabung.

MOHELNICE (OKR. ŠUMPERK)

Smetanova, Okružní ulice, p. č. 183, 185, 83/5. Novověk. Město. Záchraný výzkum.

Na podzim roku 2010 se v souvislosti s výstavbou multifunkčního centra na V okraji historického jádra města uskutečnil archeologický výzkum formou odborného dohledu při výkopových pracích. Zkoumaný prostor lze rozdělit na dvě části – východní (profily P1–P6) a západní (profily P7–P12). Ve V části se intaktní geologické podloží nacházelo až pod niveletou dna výkopů základových patek. Naopak v Z polovině bylo intaktní podloží zachyceno, a dokonce z části odstraněno spolu s nadložními vrstvami.

Situace zdokumentované ve V části stavební plochy prokazovaly v daném prostoru přítomnost výrazné deprese přírodního charakteru, která byla snad již ve středověku a následně na počátku raného novověku využívána i jako obranný příkop. Posléze v ní byly umístěny odpadní jámy a zahloubené objekty (profil P7, P9, P10), obsahující četný raně novověký keramický materiál. Povrch měkkého podmačeného terénu byl v průběhu staršího novověku upravován a zpevňován různorodými navážkami a odpadními vrstvami. Pravděpodobně od konce 18. stol., po zrušení městského opevnění, byla deprese postupně vyplněna a daný prostor využíván jako zahrady a dvorní traktů.

V Z části stavební plochy se intaktní geologické podloží nacházelo výrazně výše. Původní geologické souvrství bylo zdokumentováno pouze na profilu P4 (272,8 m n. m.). Na ostatní ploše byly nadložní vrstvy odstraněny až na světlonědé prachové podloží na úroveň 271,5–271,8 m n. m. a následně upraveny vrstvou hlíny.

Mohlo by jít o pokračování deprese/příkopu. V mladším novověku vyrostla na parcelách městská zástavba, kterou dokládají relikt kamenných obvodových základových zdí a sklepů.

Ulice U Brány, Hřebíkářská, p. č. 46/1. Pozdní středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

V roce 2009 proběhl z důvodu stavby squashové haly na SV okraji historického jádra Mohelnice archeologický výzkum. Odkryté sídelní aktivity lze rámcově zařadit do období pozdního středověku a především do novověku.

Pozůstatek původního zkulturněného půdního horizontu s fragmenty pozdně středověké keramiky se podařilo zachytit pouze na Z okraji stavebního výkopu. Nejvýznamnějším nálezem však byla požárová destrukce částečně zahloubeného suterénu obytného prostoru zřejmě z období raného novověku. V průběhu vývoje došlo k výraznému navýšení terénu a následně jeho úpravě kameným štětem. Na zkoumané ploše se nacházely také relikt novověké kamenné zástavby.

Ulice U Brány, Školní, Kostelní náměstí. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

Na podzim roku 2010 se v souvislosti s rekonstrukcí plynovodu v ulici U Brány, Školní a na Kostelním náměstí uskutečnil archeologický výzkum formou odborného dohledu při výkopových pracích. Stavební liniový výkop, probíhající v S části historického jádra Mohelnice, zachytil velké množství objektů, kulturních vrstev, terénních úprav a komunikačních horizontů, dokládajících osídlení od středověku až po současnost.

Z vrcholně středověkého osídlení byl zdokumentován pouze pozůstatek kulturní vrstvy (4113) a příkop (4501) v ul. U Brány. Sídlištní aktivity na konci pozdního středověku a na počátku raného novověku dokládají relikt suterénu domů (P7, P8 a P10), které byly strženy v 1. pol. 16. stol. při výstavbě hradeb; tehdy došlo zřejmě také k novému rozparcelování města. Destrukci pozdně středověkých domů totiž převrstvoval raně novověký kamenný štět přístupové komunikace. Do období staršího novověku náleží také kulturní odpadní vrstvy a terénní úpravy zachycené téměř na všech zdokumentovaných profilech. Požárové události z tohoto období dokládají planýrky a výplně zaniklých objektů, tvořené propálenou hlínou a popelovitými vrstvami.

Mladší novověk reprezentuje především kanalizační systém z 2. pol. 19. stol., zdokumentovaný na Kostelním nám., v ul. Školní a na rozhraní p. č. 39 a 45. Hlavní kanalizační stoku tvořil kamenný kanál v ul. U Brány (profil P9).

Miroslava Plaštiaková

Resumé

Mohelnice (Bez. Šumperk), Smetanova, Okružní Str., Parz. N. 183, 185, 83/5. Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

Mohelnice (Bez. Šumperk), U Brány, Hřebíkářská Str., Parz. N. 46/1. Spät Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

Mohelnice (Bez. Šumperk), U Brány, Školní Str. Kostelní Platz. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

MOKRÁ-HORÁKOV (K. Ú. HORÁKOV, OKR. BRNO-VENKOV)

Dům č. p. 91, p. č. 9. Novověk. Pec. Záchranný výzkum.

Během výstavby kanalizační přípojky byl porušen základ zaniklého výrobního objektu – pece se dvěma tahovými kanály. V jeho zásypu byly kromě zbytků zuhelnatělých a zetlelých dřev zjištěny zlomky keramiky s příškvarky povidel. Objekt náleží rámcově do 19.–20. století.

Petr Kos

Resumé

Mokrý-Horákov (Kataster Horákov, Bez. Brno-venkov), Haus Nr. 91. Neuzeit. Ofen. Rettungsgrabung.

MOKRÁ-HORÁKOV (K. Ú. MOKRÁ, OKR. BRNO-VENKOV)

Mokrý – lom XVI, „Studénčný žleb“, p. č. 1052/1. Středověk, novověk. Vápenické pece. Záchranný výzkum.

Místo výzkumu se nacházelo mezi Západním a Prostředním lomem místní cementárny v prostoru budoucí velkoplošné těžby (Loc: 49°13'45.456"N, 16°45'22.355"E). Výzkum navázal na aktivity z minulého roku, kdy byly při zjišťovací sondáži zjištěny rozsáhlé odvaly z provozu vápenek (Kos 2009). V roce 2010 byly sondy rozšířeny a odkryty dvě jámové polní vápenické pece, z nichž jedna porušovala druhou (obr. 83). Z náleзовých okolností je zřejmé, že starší pec měla vztah k blízké nadzemní kúlové stavbě, která byla keramikou datována do závěru 15. stol. Mladší jámu nebylo možné datovat.

Petr Kos

Literatura

Kos, P. 2009: Mokrý 2009, Mokrý – lom XVI. Rkp. náleзовé zprávy 142/09. Uloženo: Archiv ÚAPP Brno.

Obr. 83. Mokrý-Horákov, Mokrý – lom XVI. Superpozice mladší vápenické pece nad mladší, ze středověkého až novověkého období (foto P. Kos).

Abb. 83. Mokrý-Horákov, Mokrý – lom XVI. Überlagerung eines Kalkofens über dem anderen aus dem mittelalterlichen bis neuzeitlichen Zeitalter.